

Önéletrajz, Vanda ürügyén

Tomán László

MOLNÁR FERENC: ÚTITÁRS A SZÁMÜZETÉSBEN, TÁNCSCICS KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1958.

Molnár Ferenc utolsó könyve tulajdonképpen emlékmű: az író emléket állított egy asszonynak, aki évekig élt mellette, sőt — érte és helyette is. Vandáról, a barátról, »útitárs«-ról, hű kísérőről, a hontalanság keserű éveinek talán egyetlen erőforrásáról, a vigasztalóról, néha-néha gyámról s minden pillanatban őrangyalról szól a könyv, és, persze, magáról Molnár Ferencről. Mert amikor Vandáról ír, nem kerülheti ki önmagát — éveket töltöttek együtt, elválaszthatatlanul, közös élményeik voltak. Molnár Vandáról ír, egyuttal azonban a saját életéről is beszámol, amikor pedig önmagáról beszél, az eseményekbe beleszövődik Vanda élete is.

Csodálatos, néha az emberi szív és agy lehetőségeinek szintje fölé emelkedő érzések kapcsolták őket össze. Kettejük viszonyát egymáshoz nehéz és felesleges szavakba foglalni, meghatározni: és nem is lehet. Mit ígérhet egy öregedő, aztán már megöregedett

író és egy fiatal, szép nő közös élete a vajúdó, de tobzódó nagyvilágban — Európában és az Egyesült Államokban? Pikáns vagy romantikus történeteket, idillt vagy erotikus jeleneteket? Nem ígéri, még kevésbé adja. Molnár mindvégig nemcsak korrekt és díszkrét marad, könyvének, azt mondhatnám, szüzi hangja van, valószínűleg nem csupán a Vanda iránti mélységes és őszinte tiszteletből. Ezen a tiszteleten és szereteten kívül még egy érzés uralkodik ebben a könyvben, éppúgy, mint Molnár lelkében uralkodott annakidején: a gyász, a fájdalom. Vanda váratlanul meghal — pedig Molnár halálát várták, attól rettegték, az volt, amit Vanda meg akart előzni, s ezért kész volt minden pillanatban saját magát feláldozni. Vanda halála testileg-lelkileg összetörte Molnárt, alkoholban és kábítószerekben keresett megnyugvást, és egy külön, a valóságtól elszakadt, álomszerű életet élt — Vandával együtt. Számára ez az igazi élet, ide menekül az egyedüllét, a magárahagyottság elől — emlékek felélevenítésével ámitja magát. A könyv jelentős részében Molnár épp ezt az állapotot írja le, érdekesebb részei viszont azok, ahol, Vanda ürügyén, a ma-

ga életéről beszél. Ilyenkor találkozunk azzal a Molnár Ferencel, akivel mint a Pál-utcai fiúk szerzőjével ismerkedtünk meg, akinek Lilioma első irracionalis irodalmi élményeink közé tartozik, találkozunk humorával, játékos kedvével, emlékeinek kimeríthetetlen

gazdagságával, pompás anekdotáival örökké nyugtalan szellemével. Hisz Molnár Ferenc ebben a könyvében, hattyúdalában is megmaradt Molnár Ferencnek, a hűséges, felejtethetlen, imádott »utitárs« emlékének szentelt könyv pedig a mester életének regénye lett.

A hét tenger

Bori Imre

VAS ISTVÁN: HÉT TENGER ÉNEKE, EURÓPA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1957.

A műfordítás az új és a legújabb magyar irodalom történetében sajátos helyet foglal el. Elsősorban megnövekedett a jelentősége és a szerepe az író életében. Sok esetben túlnötte még az író eredeti kifejezési hajlamait is, sokszor az egyéni élmény nem eredeti alkotássá nőtt, hanem felszívták a műfordítások. Így kapunk mind több műfordításkötetet az író verseskönyvei helyett. A magyar irodalomban már majdnem kétszáz éve a költők életművét szervesen kiegészítik kalandozásaik a világirodalomban. Petőfi és Arany Shakespeare fordításai, éppúgy életművük szerves része, mint ahogy a XX. század majdnem minden költője kísérletet tett idegen versek megszólaltatására. Az utóbbi tíz évben azonban a műfordítások — éppen jelentős költők esetében — az eredeti alkotások helyett készülnek. Ennek valóságos okait és gyökereit nehéz volna ezen a helyen kifejteni, meg kell hát elégednünk a pusztá megállapítással.

Vas István műfordításkötetéhez fűztük ezeket a gondolatokat. Érdekes megállni és megvizsgálni, kik azok a költők és melyek azok a versek, amelyeket Vas István kötetébe foglalt. Elsősorban adózzunk a válogatás széles skálájának. Érdeklődési területe szinte

az egész világirodalom kétezer éves termése, nyelvek és műfajok valóságos Bábéle. Ugyanakkor, ha időrendben vizsgáljuk a kötetbe foglalt költőket, a kortárs-Európa képviselői, sajnos ebből a könyvből is hiányoznak. A költő nem a világban néz szét, hanem a múltban bolyong. Amikor pedig a jelen talajára lép, léptei bizonytalanokká válnak, ízlése ki-kihagy, a színvonalcsökkenés szemmel látható. A költő, aki olyan biztos kézzel ragadja ki a múlt értékeit és szenvedélyes szeretettel időzik el hosszabban Villon, Chaucer, Shakespeare, John Donne, Molière, Goethe, Schiller, Whitman és Apollinaire életművénél, kénytelen a kortársak között Scsipacsovval, Tvardovszkij-val, Asot Grasival megelégedni. Az író hajlamai és az érdeklődési kör ilyen hirtelen szűkülése között lévő szemmel látható ellentét is a kortűnet benyomását kelti.

A kötet palettája azonban így is gazdag. Vas István intellektuális költő, és nem véletlenül nyúl az olyan versek után, amelyek fordításánál a »szerepjátás«, aminek bevezetőjében maga vallja a fordítást, már nem is szerepjátás, hanem természetes mozgásává, egyéniségének kifejezésévé válik. Fordítás közben nemcsak azok a problémák érdeklik, amelyeket meg kell oldania, hanem a kifejezésen túl az eredeti vers gondolati tartalma is izgatja. John Donne, Racine, Schiller, Apolli-